

PROTOKÓŁ

I ETAP KONSULTACJI SPOŁECZNYCH OPRACOWANIE PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA – OLSZTYN 2030+”

Olsztyn, 07 października 2021 r. godz. 17.00-19.00

Temat debaty: Olsztyn wielopokoleniowy

Cel debaty: zebranie opinii, wniosków i propozycji dot. kierunków rozwoju Olsztyna oraz jego wizji w roku 2030 i w latach kolejnych, wypracowanie założeń do projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Miasta - Olsztyn 2030+”

Spotkanie odbyło się online (MS Teams; kanał YouTube www.olsztyn.eu).

Uczestnicy debaty w dniu 07.10.2021 r. – 24 osób, w tym 19 osób na MS Teams; 5 os. obserwujących debatę na kanale YouTube, w tym:

- Ekspert główny: dr hab. Wojciech Dziemianowicz, profesor Uniwersytetu Warszawskiego
- Ekspert zewnętrzny: Marcin Wojciech Żebrowski - absolwent Gospodarki Przestrzennej na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytetu w Lund (Szwecja), kierunek Sustainable Urban Design. Doświadczenie projektowe zdobywał w duńskich pracowniach architektonicznych (Urban Power, Henning Larsen). Współtworzy międzynarodowy kolektyw projektowy Urban10, w którym projektuje i popularyzuje skandynawskie podejście do projektowania. Autor podcastów poświęconych miastom, urbanistyce i architekturze.
- Przewodnicząca Zespołu Koordynującego ds. opracowania „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+”: Ewa Monika Kaliszuk, III Zastępca Prezydenta Olsztyna
- przedstawiciele olsztyńskich rad osiedli
- przedstawiciele UM Olsztyna
- przedstawiciele instytucji kultury
- przedstawiciele organizacji pozarządowych
- przedstawiciele uczelni wyższych
- przedsiębiorcy, architekci
- mieszkańcy Olsztyna.

Liczba wyświetleń debaty – 49 (stan na dzień 13.10.2021 r.)

Wprowadzenia dokonała Pani Prezydent Ewa Monika Kaliszuk, zwracając uwagę, że projektując przyszłość należy pamiętać, że nowoczesne miasto powinno być miejscem, w którym każdy jest mile widziany, a jednocześnie odrębność każdego jest szanowana. Jednym z elementów różnorodności społeczeństwa jest jego

wielopokoleniowość. Postawa wobec wielopokoleniowości i umiejętność wykorzystania jej potencjału może być kluczem do zrównoważonego rozwoju naszego miasta. Pomimo tego, że każde z pokoleń charakteryzuje się swoją specyfiką, przedstawiciele poszczególnych generacji mogą być dla siebie tak wsparciem, jak i wyzwaniem, mogą uczyć się od siebie wzajemnie, współpracować ze sobą, tworzyć obopólne, dobre relacje, a w ramach tej różnorodności odnosić korzyści, zarówno dla siebie, jak i dla przyszłych pokoleń. Myśląc perspektywicznie, powinniśmy skoncentrować się na tworzeniu takiego otoczenia, w którym obecność wszystkich pokoleń pozwoli tworzyć i wykorzystywać swoistą synergję. Wyzwaniem dla miast, w tym Olsztyna, będzie konieczność dostosowania się do coraz większych potrzeb i wymogów starzejącego się społeczeństwa. Paradoksalnie, zbyt wąskie koncentrowanie się na osobach starszych i ich szczególnych potrzebach może mieć negatywny wpływ np. na przyciąganie do miasta ludzi młodszych - może to zniechęcać młode osoby mieszkające w miastach np. do posiadania dzieci, bądź zmiany miejsca zamieszkania rodzin z dziećmi na tereny podmiejskie. Coraz większej liczbie ludzi brakuje poczucia przynależności do wspólnoty, w której żyją (np. przeświadczenie osób młodych pozostających bez pracy o tzw. braku przyszłości). Dodatkowo widoczne są problemy finansowe miast, w tym także Olsztyna, skutkiem których może być pogorszenie sytuacji życiowej mieszkańców, to z kolei może przełożyć się na niezadowolenie, frustrację, niechęć do wspólnego działania, coraz bardziej zaburzone relacje między ludźmi (w tym m.in. przemoc) i in. Wyzwaniem dla miast jest tworzenie przestrzeni atrakcyjnej do życia dla jego mieszkańców, odpowiadającej potrzebom wszystkich członków wspólnoty międzypokoleniowej, bez względu na wiek i ograniczenia. Aby tego dokonać, trzeba wielu wymiarów – dobra jakość i łatwo dostępne usługi opieki nad dziećmi, przyjazne szkoły, miejsca pracy, tanie mieszkania, tworzenie miejsc aktywności dla seniorów, tworzenie obszarów zielonych, czy wielopokoleniowych placów zabaw, zapewnienie łatwego dostępu do opieki zdrowotnej. Istotne jest także budowanie przestrzeni przyjaznych i wspólnych, tak dla dzieci, jak i młodzieży oraz seniorów.

Ekspert wiodący, prof. Wojciech Dziemianowicz, przybliżył obecnym założenia prac nad projektem „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+”. Zwrócił uwagę na wstępny charakter trwającego etapu przygotowania projektu Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+, którego niezwykle ważnym warunkiem jest zebranie – w trakcie spotkań i rozmów z możliwie największym gronem mieszkańców i interesariuszy – opinii, pomysłów i idei na temat Olsztyna w 2030 roku. Prace nad Strategią są prowadzone w nowej formule prawnej, obarczonej wymogami ustawowymi i elementami obowiązkowymi, które powinny znaleźć się w dokumencie. Ekspert zaznaczył przy tym, że przystępując do opracowania Strategii, władzom miasta zależy na przygotowaniu dokumentu, zarówno spełniającego wymogi ustawowe, ale przede wszystkim odpowiadającego na potrzeby jego mieszkańców.

Profesor W. Dziemianowicz zwrócił uwagę, że na wielopokoleniowość można patrzeć przez różne pryzmaty, w tym m.in.:

- trendów demograficznych
- uczenia się przez całe życie
- dotyczy zarówno dzieci, jak i osób starszych
- silver economy
- sukcesji w biznesie (np. wsparcie seniorów prowadzących własny biznes we właściwym przekazaniu firm swoim następcom)

- „TREND 3: wielopokoleniowy zespół: od milenialsów do pracowników z wieloletnim stażem” – zmiana postrzegania pracowników przez przedsiębiorców przez pryzmat ich cech demograficznych, zdolności do sprawnego i efektywnego zarządzania zespołem wielopokoleniowym i tworzenia synergii w tym obszarze (The Social Enterprise at Work: Paradox as a path forward. 2020 Deloitte Global Human Capital Trends).

Jednocześnie, ekspert wiodący zwrócił uwagę, że tematy obejmujące zagadnienie wielopokoleniowości były wielokrotnie omawiane w czasie poprzednich debat. Wymienił także przykłady propozycji zgłoszonych przez uczestników spotkań w omawianym obszarze, wśród których znalazły się:

- inkubator innowacji społecznych
- kampanie uwrażliwiające
- edukacja dzieci w temacie wrażliwości
- opieka wytnieniowa
- więźniowie 4-go piętra
- 46% młodych mieszka z rodzicami
- centrum seniora – nie tylko przed południem!
- skuteczny obieg informacji.

W trakcie spotkania ekspert zewnętrzny Pan Marcin Wojciech Żebrowski dokonując prezentacji pt. *Olsztyn – miasto na każdy wiek, Olsztyn wielopokoleniowy – Strategia Olsztyn2030+*, dzieląc się zebranych własnymi doświadczeniami, przybliżył obecnym temat wielopokoleniowości w miastach. Zapraszając uczestników do dyskusji, zaproponował, by wspólnie zastanowić się nad tym, jak można dobrze żyć w mieście wielopokoleniowym, jakie są możliwości realizacji potrzeb obywateli naszych miast niezależnie od wieku. Przedstawił sposoby i warunki łączenia różnych potrzeb w polityce rozwoju miasta, przykłady wdrażania różnych rozwiązań w zakresie rozwoju miast.

Przykłady projektów i sposobów na życie razem (współmieszkalnictwo):

1. coliving – współdzielenie się z innymi wszystkim, czym podzielić się da; lokatorzy mają własne sypialnie, korzystają jednak z części wspólnych; mogą się dzięki temu integrować (idea popularna szczególnie wśród osób młodych np. studentów); motywacją tej formy współmieszkalnictwa mogą być względy ekonomiczne,
2. cohousing – każda osoba lub rodzina ma swoje pełne miejsce zamieszkania; dzieli wspólne obszary, takie jak ogrody, pralnie, miejsca spotkań, stołówki; motywacją tej formy współmieszkalnictwa może być np. potrzeba bycia razem, budowania relacji społecznych.

Miasto wielopokoleniowe to miasto, w którym mieszkają osoby w różnym wieku. O mieście wielopokoleniowym można mówić, gdy miasto zauważa potrzeby osób w różnym wieku i stara się je zaspokoić. Ekspert zwrócił uwagę na istotność wrażliwości miasta na potrzeby jego mieszkańców, wsparcia i pomocy jakiej udziela swoim obywatelom, by dobrze się im w nim żyło.

Projektem o charakterze wielopokoleniowym, realizowanym w skali mikro, jest m.in. realizowany przez miasto Łódź dom/blok wielopokoleniowy, w założeniu którego mieszkańcami będą osoby w różnym wieku, z różnymi potrzebami, którzy tworząc razem wspólnotę, budując relacje społeczne i poczucie odpowiedzialności za siebie, mogą liczyć np. na pomoc sąsiadką.

Projektując miasto, czy to w zakresie zapewnienia niezbędnej infrastruktury, czy też poprzez wykorzystanie w działaniach nowych technologii cyfrowych, zawsze należy pamiętać o empatii, o tym, że miasto powinno być dostosowane do potrzeb wszystkich jego obywateli i im służyć.

Przykłady miast otwartych, wrażliwych:

- Singapur – poprzez np. tworzenie wspólnot wielokulturowych (lokalne w blokach/ budynkach przeznaczone do zamieszkania przez obywateli różnych krajów i kultur),
- Kopenhaga – przeciwdziałanie zjawisku tzw. więźnia czwartego piętra (wysuwane ławki na klatkach schodowych w budynkach pozbawionych wind).

Co cenią sobie ludzie w Olsztynie?:

- rekreacja – dużo zieleni
- bliskość jezior – odpoczynek na wyciągnięcie ręki
- pomocność ludzi – brak pędu
- wolność – każdy może robić co chce.

Wyzwaniem dla Olsztyna jest przeciwdziałanie odpływowi jego obywateli na obszary podmiejskie, w którego efekcie przestają oni tworzyć pewne aktywności wewnątrz miasta. Należy zastanowić się, czy jest to zjawisko pozytywne dla rozwoju miasta, jakie czynniki miały wpływ na decyzje o zmianie dotychczasowego miejsca zamieszkania i jakie działania należy podjąć, by zabezpieczyć niezaspokojone potrzeby mieszkańców.

Ekspert podkreślił, że w Olsztynie już teraz funkcjonują interesujące rozwiązania i stworzono warunki, które są przyjazne mieszkańcom (m.in. dostęp do zieleni, miejsc rekreacji nad wodą i in.). Zwrócił uwagę, że miasto ma potencjał, żeby stać się jeszcze bardziej przystępnym dla wszystkich (starszych, młodszych, w średnim wieku i in.). Należy tylko ulepszać to, co jest i co już funkcjonuje.

Kluczowe wnioski płynące z dyskusji:

1. Olsztyn – miasto otwarte, dostępne dla obywateli bez względu na wiek.
2. Należy zastanowić się nad wprowadzeniem idei colivingu, skierowanego do osób starszych.
3. Niezbędne jest budowanie systemowych rozwiązań współpracy międzypokoleniowej – uwzględniającej przestrzeń korelacji między pokoleniami, przy jednoczesnym zabezpieczeniu przestrzeni na potrzeby określonej grupy społecznej.
4. Myśląc o poszczególnych grupach społecznych (młodszych, starszych i in.) niezbędne jest uwzględnienie przestrzeni i rozwiązań zabezpieczających potrzeby, tak osób bardziej aktywnych i czynnych, jak i tych wymagających większego niż inni wsparcia.
5. Budowa domów sąsiedzkich, domów międzypokoleniowych.
6. Potrzebne są działania, celem których jest wzrost kompetencji, w tym cyfrowych, osób starszych – edukacji nastawionej i uwzględniającej indywidualne potrzeby uczestników szkolenia.
7. Kultura scala pokolenia.
8. Włączanie aktywnych seniorów w życie społeczne Miasta, w tym poprzez umożliwienie realizacji ich indywidualnych aktywności, włączając w działania w obszarze np. turystyki (np. poprzez dofinansowanie kosztów kursu przewodnika turystycznego po Olsztynie).

9. Postulat powołania tzw. koordynatora seniorów, zadaniem którego będzie stworzenie platformy współpracy międzypokoleniowej (seniorzy <-> dzieci, młodzież), aktywizowanie czynnych osób starszych w działania na rzecz lokalnej społeczności.
Rolę tzw. koordynatora seniorów może pełnić funkcjonująca już w Olsztynie Rada Olsztyńskich Seniorów. Działania realizowane wspólnie z Młodzieżową Radą Miasta, przy wsparciu np. instytucji kultury, z zapewnionym stabilnym finansowaniem, mogłyby stanowić punkt wyjścia do realizacji wielu ciekawych inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym.
10. Senior to także osoba oferująca pomoc (wolontariat senioralny w domach dziecka, w szpitalach, domach opieki społecznej i in.).
11. Niezbędne jest stworzenie miejsca spotkań, dialogu międzypokoleniowego (np. 3 dzielnicowe ośrodki kultury) lub miejsc spotkań (mniejszych, zlokalizowanych w różnych częściach miasta, np. na bazie zasobów lokalowych organizacji pozarządowych).
12. Olsztyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych jako miejsce spotkań i dialogu międzypokoleniowego. W ramach działalności OCOP wiele inicjatyw jest już realizowanych. Niezbędne jest zabezpieczenie w budżecie miasta środków finansowych na utrzymanie budynku, dostosowanego do potrzeb organizacji OCOP, oddanego na potrzeby spotkań z mieszkańcami.
13. Niezbędne jest wsparcie finansowe organizacji pozarządowych; część z działań jest realizowanych bezkosztowo np. we współpracy z placówkami oświatowymi (przedszkolami, szkołami), ale wiele wymaga konieczności zaangażowania finansowego ze strony miasta.
14. Niezbędne jest stworzenie atrakcyjnej oferty np. rozrywkowej, rekreacyjnej, wypoczynku, sprofilowanej do potrzeb określonej grupy społecznej.
15. Niezbędne jest rozproszenie wydarzeń kulturalnych na olsztyńskie osiedla, co umożliwi aktywny w nich udział szerszego grona mieszkańców, w tym osób dojrzałych.
16. Oczekiwane jest, by Strategia miała wymiar wdrożeniowy, nie była tylko tzw. „papierkiem”, „półkownikiem”.
17. Olsztyn – wielopokoleniowy, czy międzypokoleniowy? Olsztyn wielopokoleniowy już jest - obywatelami, którzy w nim mieszkają od lat oraz nowymi, bądź wracającymi do miasta np. z przedmieść. Wyzwaniem jest budowanie Olsztyna międzypokoleniowego, które wymaga wrażliwości, uwagi, wsparcia i animacji.
18. Projektowanie uniwersalne: działania infrastrukturalne w obszarze wielopokoleniowości należy zastąpić hasłem „Olsztyn uniwersalny”. Miasto uniwersalne to miasto bez barier architektonicznych, z udogodnieniami uwzględniającymi potrzeby wszystkich, którzy w nim funkcjonują. Niezbędne jest opracowanie miejskich standardów projektowania uniwersalnego. Przyjęte rozwiązania powinny być wprowadzane kompleksowo.
19. Olsztyn międzypokoleniowy w obszarze działań miękkich powinien być rozumny i życzliwy potrzebom różnych pokoleń.
20. Międzypokoleniowość w projektach miękkich jako kryterium - wpisanie w warunki uczestnictwa w konkursach ogłaszanych przez miasto (takich jak edukacja, kultura, sport, rekreacja, itd.) oraz innych działaniach realizowanych jako zadania własne gminy - obligatoryjnie wymagane do spełnienia przez realizatora planowanego działania (np. organizację pozarządową).

21. Niezbędne jest powołanie w Olsztynie min. 3. **dzielnicowych** centrów/ośrodków/placówek aktywności, zadaniem których będzie – poza wspieraniem aktywności mieszkańców - wyłuskiwanie i wspieranie liderów wśród poszczególnych grup pokoleń (dzieci, młodzież, senior), aby miały one swoich aktywnych, zaangażowanych przedstawicieli.
22. Należy zwiększyć kompetencje grom przedstawicielskich, takich jak Rady Osiedli, Olsztyńska Rada Seniorów, czy Młodzieżowa Rada Miasta i in., w podejmowaniu decyzji o mieście.
23. Wyzwaniem jest aktywizacja ludzi młodych (młodzieży).
24. Niezbędny jest dialog międzypokoleniowy – musimy nauczyć się słuchać się nawzajem, by zrozumieć swoje potrzeby. Należy wspierać w tym zakresie działania, tak instytucji kultury, organizacji pozarządowych, jak i innych podmiotów zaangażowanych.
25. Potrzebne jest stworzenie platformy skupiającej informacje o wydarzeniach i możliwościach aktywnego spędzenia czasu, skierowanych do poszczególnych grup.
26. Budowa tożsamości, współodpowiedzialności za miasto - niezbędne jest zwiększenie aktywności władz uczelni i społeczności studenckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w działania na rzecz miasta (budowania dobrego klimatu i jakości życia w Olsztynie, współtworzenia kultury miasta, budowania poczucia odpowiedzialności i wpływu na rozwój miasta).
27. Niezbędne jest poszukiwanie wśród studentów liderów, którzy aktywnie chcieliby działać na rzecz olsztyńskiego społeczeństwa, brać odpowiedzialność za miasto i współtworzyć miasto.
28. Niezbędne jest systemowe podejście do wolontariatu, stworzenia silnej sieci wolontariackiej (tak młodych, jak i osób starszych), która m.in. pozwoli: osobom starszym pozostać jak najdłużej aktywnymi; stworzyć sieć środowiskową (deinstytucjonalizacja usług społecznych) pozwalającą osobom - w potrzebie i wymagającym wsparcia - pozostać jak najdłużej w znanym sobie środowisku lokalnym, sąsiedzkim.
29. Należy wspierać start'upy poszukujące i wdrażające rozwiązania w obszarze współpracy międzypokoleniowej.

Kolejne spotkanie zaplanowano na 14 października 2021 r., godz. 17.00.

Tematem debaty będzie *Olsztyn mobilny*.

ZASTĘPCA PREZYDENTA

Ewa Monika Kaliszuk

Protokół sporządzono: 13 października 2021 r.